

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NHIỀU TÁC GIẢ

KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC

GIẢM THIỂU SẢN PHẨM NHỰA SỬ DỤNG MỘT LẦN, TĂNG CƯỜNG SẢN PHẨM THÂN THIỆN VỚI MÔI TRƯỜNG

TẠI CÁC DI TÍCH VÀ LỄ HỘI VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

NHIỀU TÁC GIẢ
KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC

**GIẢM THIỂU SẢN PHẨM NHỰA SỬ DỤNG MỘT LẦN, TĂNG CƯỜNG SẢN PHẨM THÂN THIỆN
VỚI MÔI TRƯỜNG TẠI CÁC DI TÍCH VÀ LỄ HỘI VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG**

ISBN 978-604-73-8709-0

SÁCH KHÔNG BÁN

**NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

**BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

Nhiều tác giả

**KỸ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC
GIẢM THIỂU SẢN PHẨM NHỰA
SỬ DỤNG MỘT LẦN, TĂNG CƯỜNG SẢN PHẨM
THÂN THIỆN VỚI MÔI TRƯỜNG
TẠI CÁC DI TÍCH VÀ LỄ HỘI
VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG**

ISBN: 978-604-73-8709-0

**NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH - 2021**

BAN TỔ CHỨC

1. PGS.TS Nguyễn Thế Dũng, Trưởng ban
2. ThS Nguyễn Thanh Tùng, Thành viên
3. TS Nguyễn Thị Hồng Thắm, Thành viên
4. ThS Nguyễn Đình Thịnh, Thành viên
5. Ông Bùi Văn Việt, Thành viên
6. ThS Nguyễn Thị Huyền, Thư ký thường trực
7. ThS Lê Thế Bắc, Thư ký thường trực

BAN NỘI DUNG

1. PGS.TS Lâm Nhân, Trưởng ban
2. TS Nguyễn Đệ, Thành viên
TS Nguyễn Thái Hòa, Thành viên, Thư ký

ĐỀ DẪN HỘI THẢO

Năm 2019, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã phát động phong trào chống chất thải nhựa trên toàn quốc. Hưởng ứng phong trào này của Chính phủ, các cơ quan, tổ chức quản lý khu vực Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) đã thực hiện công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường, chống chất thải nhựa bằng nhiều hình thức, góp phần tích cực vào việc nâng cao nhận thức cộng đồng về bảo vệ môi trường, “Nói KHÔNG với rác thải nhựa”. Các công tác tuyên truyền vận động giảm thiểu sử dụng chất thải nhựa ở các điểm du lịch, khu di tích và lễ hội cũng được các địa phương vùng ĐBSCL thực hiện. Tuy nhiên, tình trạng ô nhiễm chất thải nhựa sử dụng một lần ở các khu di tích sau khi các lễ hội diễn ra vẫn đang là một thực tế cần quan tâm. Các hoạt động tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội vùng ĐBSCL chưa thật sự mạnh mẽ và thu hút.

Với thực trạng đó, nhằm đẩy mạnh chất lượng và hiệu quả việc giảm thiểu sử dụng chất thải nhựa sử dụng một lần, tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường của vùng ĐBSCL tại các khu di tích và lễ hội, Trường Đại học Văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức Hội thảo khoa học: ***“Giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần, tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội vùng Đồng bằng sông Cửu Long”***.

Qua hơn hai tháng kể từ khi gửi thông báo viết bài, Ban Tổ chức Hội thảo đã nhận được 29 tham luận từ các nhà khoa học, nhà nghiên cứu đến từ nhiều lĩnh vực với nhiều nội dung phong phú, đa dạng, từ việc nhận diện thực trạng sử dụng sản phẩm nhựa một lần cho đến đề xuất các giải pháp tăng cường sử dụng sản phẩm thân thiện với môi trường, cũng như kinh nghiệm của nhiều địa phương và nhiều quốc gia trên thế giới.

Trên cơ sở nội dung của các bài tham luận, Ban Tổ chức Hội thảo đã tiến hành thẩm định và lựa chọn 25 bài phù hợp

với chủ đề và yêu cầu của Hội thảo và tạm thời phân chia thành hai nhóm:

- Thực trạng và giải pháp giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần, tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội vùng ĐBSCL.
- Kinh nghiệm từ các địa phương và các quốc gia trên thế giới.

Thông qua Hội thảo, chúng tôi mong muốn nhấn mạnh đến những tác hại của việc sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần, sẽ chia những kinh nghiệm từ các địa phương và cùng các nhà khoa học thảo luận, tìm ra các giải pháp thiết thực nhằm giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần, tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội vùng ĐBSCL.

Thay mặt Ban Tổ chức Hội thảo, chúng tôi cảm ơn các tác giả đã gửi tham luận đến với hội thảo khoa học này. Vì tập trung cho chủ đề chính của hội thảo nên một số tham luận có nhiều tư liệu tốt nhưng do nội dung chưa phù hợp không được chọn đăng trong kỷ yếu này. Bên cạnh đó, vì thời gian tổ chức hội thảo có hạn, Ban tổ chức chọn mời một số tác giả trình bày nội dung tham luận. Chúng tôi kính mong quý vị đại biểu tham dự trao đổi trên tinh thần xây dựng và khoa học, hướng đến một kết quả tốt nhất.

Thay mặt Trường Đại học Văn hóa TP Hồ Chí Minh, chúng tôi chúc quý vị mạnh khỏe, chúc Hội thảo hôm nay thành công tốt đẹp.

Trân trọng!

TM BAN TỔ CHỨC HỘI THẢO

Trưởng ban

PGS.TS Nguyễn Thế Dũng

MỤC LỤC

KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC “GIẢM THIỂU SẢN PHẨM NHỰA SỬ DỤNG MỘT LẦN, TĂNG CƯỜNG SẢN PHẨM THÂN THIỆN VỚI MÔI TRƯỜNG TẠI CÁC DI TÍCH VÀ LỄ HỘI VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG”

Đề dẫn.....v

PHẦN I

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP GIẢM THIỂU SẢN PHẨM NHỰA SỬ DỤNG MỘT LẦN

- 1 **Nhận thức và hành động trong giảm thiểu ô nhiễm chất thải nhựa ở Đồng bằng sông Cửu Long – Một góc nhìn** 3
Phan Đình Dũng, Lương Như Ý
- 2 **Các yếu tố ảnh hưởng đến việc giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần, tăng cường các sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội Đồng bằng sông Cửu Long** 14
Nguyễn Ngọc Hoài
- 3 **Tác động của các sản phẩm nhựa sử dụng một lần đến các hoạt động du lịch tại các khu di tích, lễ hội ở Đồng bằng sông Cửu Long** 26
Châu Thị Thùy Trang
- 4 **Giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần trong hoạt động du lịch tại các di tích và lễ hội vùng Đồng bằng sông Cửu Long** 35
Mai Hà Phương
- 5 **Giải pháp tác động đến các yếu tố tâm lý nhằm giảm thiểu hành vi dùng sản phẩm nhựa một lần tại các di tích, lễ hội vùng Đồng bằng sông Cửu Long** 51
Nguyễn Ngọc Thanh
- 6 **Giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần tại Đồng bằng sông Cửu Long: tiếp cận theo các hướng giải pháp từ chương trình môi trường Liên hợp quốc (UNEP)** 63
Nguyễn Thị Huyền
- 7 **Phát triển sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích và lễ hội ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long từ quan điểm lý thuyết trò chơi** 78
Lưu Tuấn Anh

PHẦN II
KINH NGHIỆM TỪ CÁC ĐỊA PHƯƠNG VÀ CÁC
QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI

- 8 **Kết quả thực hiện kế hoạch phát động phong trào chống rác thải nhựa trên địa bàn tỉnh An Giang** 97
Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh An Giang
- 9 **Công tác quản lý chất thải nhựa và các giải pháp giảm thiểu rác thải nhựa tại thành phố Châu Đốc, tỉnh An Giang** 107
Phòng Tài nguyên và Môi trường TP. Châu Đốc, tỉnh An Giang
- 10 **Thực trạng và giải pháp tăng cường sử dụng sản phẩm thân thiện với môi trường tại các di tích trên địa bàn tỉnh Bến Tre** 120
Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bến Tre
- 11 **Giải pháp giảm thiểu rác thải nhựa sử dụng một lần tại các khu di tích lịch sử ở Cà Mau** 129
La Mộng Linh, Nguyễn Thanh Thúy, Nguyễn Văn Quỳnh
- 12 **Kinh nghiệm giảm rác thải nhựa một số nơi trên thế giới và Cồn Sơn (Cần Thơ) - bài học cho Khu du lịch môi Cà Mau** 139
La Mộng Linh, Nguyễn Thanh Thúy, Trần Công Danh
- 13 **Hạn chế sản phẩm nhựa sử dụng một lần, tăng cường sản phẩm thân thiện với môi trường, một điển hình từ du lịch tỉnh Trà Vinh** 150
Nguyễn Đệ
- 14 **Từ thông điệp miền đất thuận thiên đến thực hành du lịch có trách nhiệm tại các di tích trên địa bàn tỉnh Trà Vinh** 159
Tạ Duy Linh, Nguyễn Văn Chất, Dương Đức Minh
- 15 **Nâng cao nhận thức của người Khmer Trà Vinh về tác hại đối với môi trường khi sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần tại các lễ hội truyền thống** 174
Huỳnh Điệp Như
- 16 **Lễ hội Nghinh Ông từ góc nhìn của môi trường du lịch thân thiện với môi trường (Trường hợp huyện Trần Đề, tỉnh Sóc Trăng)** 188
Trịnh Minh Chánh
- 17 **Vai trò của cơ quan quản lý nhà nước đối với việc giảm thiểu sản phẩm nhựa dùng một lần tại lễ hội Óóc-om-bóc – đua ghe Ngo tỉnh Sóc Trăng** 198
Lâm Minh Lý

- 18 **Thực trạng và một số biện pháp giảm thiểu việc sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần tại các lễ hội lớn ở các khu di tích của tỉnh Đồng Tháp** 209
Đinh Thị Lam Linh
- 19 **Vai trò của cộng đồng cư dân thành phố Châu Đốc với việc giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần tại di tích miếu Bà Chúa Xứ và lễ hội vía Bà Chúa Xứ núi Sam** 221
Lâm Thanh Sơn
- 20 **Kinh nghiệm giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần tại thành phố Hội An, tỉnh Quảng Nam** 233
*Trần Ngọc Diệp, Nguyễn Hoàng Duy, Bùi Lê Thanh Khiết
Lê Nguyễn, Nguyễn Kiều Lan Phương*
- 21 **Một vài kinh nghiệm giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần của công ty du lịch Overseas Adventure Travel** 248
Huỳnh Công Hiếu
- 22 **Kinh nghiệm xử lý rác thải của Đài Loan áp dụng cho Đồng bằng sông Cửu Long** 262
Nguyễn Thị Thanh Mai
- 23 **Bảo vệ môi trường tại Qatar và kinh nghiệm cho Đồng bằng sông Cửu Long** 273
Phan Thanh Huyền
- 24 **Quản lý và giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần tại các di tích và lễ hội nhìn từ kinh nghiệm của một số quốc gia trên thế giới** 283
Nguyễn Thị Thanh Xuyên
- 25 **Giảm thiểu sản phẩm nhựa sử dụng một lần – kinh nghiệm từ các nước trên thế giới cho các điểm du lịch, khu di tích, lễ hội ở Đồng bằng sông Cửu Long** 296
Dương Tấn Giàu

KINH NGHIỆM GIẢM RÁC THẢI NHỰA MỘT SỐ NƠI TRÊN THẾ GIỚI VÀ CỒN SƠN (CẦN THƠ) - BÀI HỌC CHO KHU DU LỊCH MŨI CÀ MAU

*La Mộng Linh**,
*Nguyễn Thanh Thủy***,
*Trần Công Danh****

TÓM TẮT

Cùng với sự phát triển kinh tế - xã hội, những năm gần đây nhu cầu đi thăm quan du lịch của du khách đến với Khu du lịch Mũi Cà Mau ngày một gia tăng, nếu như năm 2016 khách du lịch đến Mũi Cà Mau là 151.838 lượt khách thì năm 2020 con số đã là 230.014 lượt khách (tăng gần 70% so với năm 2016). Việc phát triển du lịch sẽ mang lại nguồn kinh tế cho địa phương, tuy nhiên, nếu như quản lý không tốt về lâu dài sẽ gây ô nhiễm môi trường, nếu mỗi khách du lịch sử dụng ít nhất một sản phẩm nhựa (ống hút, chai nước, túi, hộp,...) đồng nghĩa với sự phát sinh chất thải do sinh hoạt và các vật dụng từ túi ni-lông khó phân hủy sẽ ngày càng nhiều hơn, tác động đến môi trường ngày một nặng thêm.

Theo nghiên cứu của các nhà khoa học về môi trường: chất thải nhựa nếu không kiểm soát tốt sẽ đe dọa cuộc sống của các loài động thực vật thủy sinh, động vật biển, làm ô nhiễm môi trường, gây ảnh hưởng đến phát triển kinh tế - xã hội như: du lịch, giao thông vận tải, nông nghiệp,...

Bài viết này, các tác giả thông qua nghiên cứu kinh nghiệm về việc giảm rác thải nhựa của một số nơi trên thế giới và ở Cồn Sơn, từ đó rút ra bài học trong việc xử lý và hạn chế sử dụng rác thải nhựa một lần tại Khu du lịch Mũi Cà Mau.

Từ khoá: *rác thải nhựa, xử lý rác thải nhựa, tái chế rác thải nhựa, phân loại rác thải nhựa, nói KHÔNG với rác thải nhựa.*

* Thạc sĩ, Trường Đại học Bình Dương.

** Thạc sĩ, Trường Đại học Bình Dương.

*** Thạc sĩ, Trường Đại học Văn Hiến

1. Khái niệm và sự ảnh hưởng của rác thải nhựa đối với môi trường

1.1. Khái niệm rác thải nhựa

“Trong tiếng anh, rác thải nhựa là plastic waste. Đây là những đồ dùng, vật dụng được làm bằng nhựa không dùng đến hoặc đã qua sử dụng bị thải ra môi trường. Rác thải nhựa có thể là chai nhựa, cốc nhựa, áo mưa, túi nhựa, ống hút nhựa,... Đặc điểm chung của những vật dụng này là có thời gian phân hủy vô cùng lâu, có thể mất từ vài trăm năm mới phân hủy hết được”¹.

Rác thải nhựa là những đồ vật mà con người không sử dụng nữa và thải ra bên ngoài môi trường tự nhiên. Rác thải thường tồn tại dưới dạng thể rắn và thể lỏng. Ví dụ: thức ăn thừa, vỏ lon, vỏ chai, quần áo, giày dép hỏng,...

“Thời gian phân hủy của rác thải nhựa rất lâu, có khi phải mất đến vài trăm năm đến vài nghìn năm. Trong quãng thời gian đợi phân hủy đó, chúng có thể gây ra các biến đổi tính chất của đất, gây xói mòn, ô nhiễm nguồn đất,... gây ảnh hưởng lớn đến quá trình phát triển của cây trồng”².

1.2. Sự ảnh hưởng của rác thải nhựa đối với môi trường sống

“Theo các tài liệu nghiên cứu thì Việt Nam xếp hạng thứ 4 trong số các quốc gia thải rác nhiều nhất ra đại dương”³. Các nghiên cứu quan trắc sự hiện diện của vi nhựa trong môi trường nước ở Việt Nam đã và đang được tiến hành nhưng cho đến nay tình hình ô nhiễm vi nhựa trong các sinh vật thủy sinh ở Việt Nam vẫn còn chưa xử lý triệt để và rất sơ sài.

Ô nhiễm nhựa trong môi trường là một vấn đề cả xã hội và khoa học quan tâm. Mặc dù thời gian gần đây việc tăng cường sử dụng vật

¹ Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Con người và môi trường*, NXB Giáo dục Việt Nam.

² Jambeck, J. R., Geyer, R., Wilcox C., Siegler, T. R., Perryman, M., Andrady, A. (2015). Plastic waste inputs from land into the ocean. *Science* 347, 768-77.

³ Jambeck, J. R., Geyer, R., Wilcox C., Siegler, T. R., Perryman, M., Andrady, A. (2015). Plastic waste inputs from land into the ocean. *Science* 347, 768-77.

liệu phân hủy sử dụng một lần cùng với các chiến dịch kêu gọi giảm thiểu sử dụng nhựa cũng đã được phát động, nhưng làm thế nào để giải quyết dứt điểm các vấn nạn ô nhiễm và mang lại bầu khí quyển xanh sạch đẹp cho trái đất chung, đó là vấn đề không của riêng ai mà là của cả cộng đồng cùng chung tay thực hiện.

Theo báo cáo thống kê của Chương trình Môi trường Liên hợp quốc, có khoảng hơn 100 triệu sinh vật dưới biển đã chết do rác thải. Trong đó, có đến hơn 260 loài bị vướng hoặc ăn phải rác thải nhựa.

Ngoài ra, rác thải nhựa còn gây nên hiện tượng “ô nhiễm trắng”, gây ảnh hưởng đến hoạt động du lịch và không gian thư giãn, nghỉ ngơi của con người.

Rác thải nhựa thải ra môi trường hoặc chôn lấp dưới lòng đất theo thời gian phân hủy có thể lẫn vào nước, gây ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe con người khi dùng nước sinh hoạt. Ngoài ra, một số sản phẩm nhựa kém chất lượng trong quá trình sử dụng và xử lý có thể sản sinh ra BPA – một loại chất độc gây ra nhiều bệnh lý nguy hiểm cho con người như vô sinh, ung thư,...

Có thể thấy rằng, rác thải nhựa mang đến rất nhiều tác động tiêu cực đối với môi trường tự nhiên, các sinh vật dưới biển và sức khỏe con người. Vì vậy, cần phải có các biện pháp thiết thực hơn nhằm hạn chế các tác hại nguy hiểm từ rác thải nhựa.

2. Kinh nghiệm xử lý và giảm rác thải nhựa từ một số nơi trên thế giới và Cần Sơn (Cần Thơ)

2.1. Chính sách hỗ trợ, chế tài pháp luật và quy định tái sử dụng rác thải nhựa một số nơi trên thế giới

(i) Chính sách giảm rác thải nhựa ở các cấp độ toàn cầu, khu vực và quốc gia: Năm 2015, G7 đã thảo luận về các phương án giải quyết ô nhiễm nhựa trong môi trường biển và thông qua kế hoạch hành động nhằm chống lại chất thải nhựa trên biển bao gồm các nguồn từ đất liền và trên biển, nâng cao nhận thức và tiếp cận cộng đồng, cũng như các hành động loại bỏ. Năm 2015, Ngân hàng Thế giới đã thành lập

Chương trình Quản lý Ô nhiễm và Sức khỏe Môi trường (PMEH) bao gồm hỗ trợ kỹ thuật và tài chính để giảm thiểu ô nhiễm và cải thiện sức khỏe cho tất cả mọi người, trong đó một thành phần của PMEH liên quan đến quản lý tổng hợp chất thải rắn nhằm giảm thiểu ô nhiễm môi trường biển từ đất liền đề cập rõ ràng đến rác thải nhựa.

Ở cấp khu vực, các công cụ để giải quyết các vấn đề liên quan đến chất thải (vi) nhựa ở Liên minh châu Âu (EU) gồm các hiệp định khu vực, các chương trình khu vực, luật pháp hoặc các hoạt động giải quyết các vấn đề cụ thể về (vi) nhựa. Các chính sách của EU có thể phân thành hai dạng, “các chính sách dựa trên nước” như bảo vệ nguồn nước (Chỉ thị khung Chiến lược biển, Chỉ thị khung Chất thải) và “các chính sách dựa trên đất” như quản lý chất thải, sản xuất nhựa và thiết kế sản phẩm, kinh tế tuần hoàn và REACH (Quy định về Đăng ký, Đánh giá, Cấp phép và Hạn chế hóa chất).

(ii) Nhiều nước phát triển đã áp dụng các công cụ pháp luật và chính sách để giải quyết vấn đề về rác thải nhựa: Trong việc ngăn chặn việc xả rác bừa bãi, các nước có một số công cụ quản lý, ví dụ: việc cấm (dưới bất kỳ hình thức nào) xả rác bằng cách khởi tố khi vứt rác và thiết lập một hệ thống hình phạt.

(iii) Nhiều quốc gia đã thực hiện các kế hoạch hoặc chương trình quản lý chất thải để ngăn ngừa và giảm thiểu chất thải: thu hồi thông qua tái sử dụng và tái chế, đồng thời xử lý chất thải đúng cách. Các công cụ quy định không chỉ giải quyết phần cuối (tức là chất thải) mà còn ở phần đầu của vòng đời sản phẩm hoặc thiết kế sản phẩm. Ví dụ: Quy định về Bao bì (Yêu cầu thiết yếu) của Vương quốc Anh năm 2003 thúc giục nhà sản xuất thiết kế sản phẩm của họ theo cách cho phép tái sử dụng, phục hồi và giảm thiểu tác động đến môi trường trong quá trình xử lý chất thải bao bì. Chiến lược này có thể được coi là một khuôn khổ toàn cầu với nỗ lực toàn diện nhằm giảm thiểu tác động môi trường sinh thái, sức khỏe con người và kinh tế của rác thải biển, trong đó nhựa được coi là chất gây ô nhiễm môi trường biển. Chỉ thị về “Bao bì và Chất thải bao bì” của EU kêu gọi các quốc gia thành viên thực hiện các hệ thống đặt cọc và hoàn trả quốc gia, trong đó

nhựa thải bỏ được thu gom và tái chế để tái sử dụng làm bao bì mới. Điều này sẽ góp phần làm giảm lượng chất thải nhựa đầu vào trong môi trường.

2.2. Cồn Sơn (Cần Thơ) - Cả cộng đồng chung tay gìn giữ môi trường

Cồn Sơn là dãy đất cù lao nằm giữa sông Hậu cách trung tâm TP Cần Thơ khoảng 5 km. Cồn Sơn được ví như một viên ngọc xanh giữa lòng sông Hậu bởi vì nơi đây các hộ dân sinh sống chủ yếu là canh tác vườn, chế biến các loại bánh dân gian... Thời gian gần đây Cồn Sơn khá nổi tiếng ở khu vực miền Tây là điểm du lịch cộng đồng thân thiện mến khách và đặc biệt là một điểm du lịch xanh - sạch về môi trường rất nổi tiếng đất Tây Đô. Việc ô nhiễm môi trường từ rác chưa từng xảy ra và đó cũng là một trong những yếu tố gây ấn tượng đối với khách du lịch khi đến tham quan nơi này.

Các phương án tiêu biểu giúp gìn giữ môi trường cũng như giảm rác thải nhựa ở Cồn Sơn gồm có:

(i) *Rác được phân loại và bỏ đúng nơi quy định:* Xung quanh khu vực và các đường đi dọc theo tuyến lộ được bố trí nhiều thùng rác, người dân nơi đây luôn nhiệt tình hướng dẫn du khách bỏ rác đúng quy định, người dân địa phương còn tự nguyện phân loại rác trước khi bỏ rác vào thùng, chôn rác tự hủy vào các hố đúng kỹ thuật. Hàng ngày, người dân nơi đây đều tự phân loại rác: Loại nào tự phân huỷ thì chôn, loại nào có thể làm phân bón thì để sử dụng, loại nào không “rã” được thì để riêng đưa qua sông giao cho xe lấy rác.

(ii) *Giảm thiểu tối đa rác thải nhựa:* Bắt đầu từ bên phà chuẩn bị qua Cồn Sơn, du khách đã được HDV hoặc chủ chạy phà lưu ý về việc hạn chế đến mức thấp nhất sử dụng các vật dụng thải nhựa (chai nước suối, túi nilon,...) với mục tiêu chung gìn giữ tốt môi trường Cồn Sơn.

(iii) *Các cơ quan đoàn thể cùng chung tay quản lý và bảo vệ môi trường:* Tại Cồn Sơn, đã hình thành mô hình “CLB Liên thế hệ tự giúp nhau” trực thuộc sự quản lý của Chi hội Người cao tuổi (NCT).

Đây là mô hình thứ 2 của cả nước (sau tỉnh Quảng Ninh) và là mô hình đầu tiên của ĐBSCL với tôn chỉ hoạt động: các thể hệ trong dòng tộc, họ hàng, làng xóm giúp nhau phát triển kinh tế, đảm bảo tốt vệ sinh môi trường nơi cư trú. CLB có 35 thành viên tham gia sinh hoạt, trong đó có gần 20 hộ hành nghề kinh doanh du lịch. Mỗi ngày CLB phân công người đi kiểm tra nguồn nước, nguồn rác thải trên địa bàn để có hướng xử lý tốt nhất. Bên cạnh đó, CLB thường xuyên phối hợp với các ban ngành, đoàn thể ra quân tổng vệ sinh môi trường, làm sạch các tuyến đường; hướng dẫn du khách thực hiện tốt việc bỏ rác đúng điểm qui định. Từng thành viên của CLB luôn đi đầu trong việc xử lý rác và bảo vệ môi trường.

Có được kết quả một Cồn Sơn xanh sạch đẹp không ô nhiễm đó chính từ sự nhận thức, tự nguyện và chung tay vào cuộc của tất cả cư dân ở đây, rất đáng để các địa phương học hỏi.

3. Bài học giảm rác thải nhựa cho Khu du lịch Mũi Cà Mau

Mũi Cà Mau cách trung tâm TP Cà Mau 120 km, trước đây muốn đến Đất Mũi du khách phải đi bằng đò, thuyền hoặc cano mất khá nhiều thời gian cho vận chuyển. Từ năm 2016, tuyến giao thông QL1A đã được thông thương đến tận Đất Mũi, đặc biệt các hạng mục công trình được cải tạo và xây dựng nhiều thêm như: Cột cờ Hà Nội, Vọng Lâu đài, Biểu tượng cột mốc tọa độ và Điểm cuối đường Hồ Chí Minh,... Những yếu tố thuận lợi trên đã thu hút khá nhiều du khách đến với Đất Mũi. Theo số liệu báo cáo thống kê của BQL Khu du lịch Quốc gia Mũi Cà Mau: năm 2016 khách du lịch đến Mũi Cà Mau là 151.838 lượt khách đến năm 2020 con số đã là 230.014 lượt khách (tăng gần 70% so với năm 2016), với lượng khách ngày một gia tăng như hiện nay nếu không có giải pháp quản lý và xử lý các loại rác thải theo thời gian sẽ gây ảnh hưởng đến môi trường. Do cách xa trung tâm thành phố, địa phương chưa có nhà máy xử lý rác thải, lượng rác thải từ người dân địa phương và các điểm kinh doanh dịch vụ chủ yếu là đốt và chôn vùi, tuy nhiên, nếu rác thải nhựa được đốt sẽ sinh ra các loại khí độc như furan, dioxin,... gây ảnh hưởng đến hệ hô hấp, tuyến nội tiết, làm giảm khả năng miễn dịch và tăng nguy cơ mắc bệnh ung thư.

Bên cạnh đó, một số loại túi nilon trong thành phần có chứa dầu hỏa nguyên chất, lưu huỳnh,... khi đốt cháy sẽ gặp hơi nước, tạo nên axit sunfuric. Đây là tác nhân chính gây ra những cơn mưa axit nguy hiểm, gây ảnh hưởng đến sức khỏe con người, sinh vật và thiệt hại lớn về nông nghiệp.

Từ kinh nghiệm xử lý, giảm rác thải nhựa của một số nơi trên thế giới và ở Cần Sơn (Cần Thơ). Bài học cho việc giảm rác thải nhựa tại Khu du lịch Mũi Cà Mau được đề xuất thực hiện như sau:

3.1. Phân loại rác thải tại nguồn

Chính quyền địa phương, các đơn vị quản lý về môi trường kết hợp cùng Hội Phụ nữ tại địa phương vận động người dân (đặc biệt là các chị em phụ nữ nội trợ) thực hiện việc phân loại rác thải tại nguồn.

Vận động các cơ sở kinh doanh ăn uống tại Khu du lịch Mũi Cà Mau cam kết việc bảo vệ môi trường, phân công nhân viên phân loại rác thải sau quá trình phục vụ cho khách.

Theo đó, rác thải sẽ phân loại thành 3 nhóm chính:

- *Rác hữu cơ*: Chủ yếu là các loại rác dễ bị phân hủy trong môi trường tự nhiên, gây ra mùi hôi thối như thực phẩm thừa, vỏ trái cây, rau củ, các loại thực phẩm bị hư hỏng như cá chết,... các loại rác này có thể đào hố chôn vùi.
- *Rác vô cơ*: Được chia thành hai nhóm chính là rác tái chế và rác không tái chế. Trong đó:
 - *Rác tái chế*: Là loại rác có thể tái sử dụng được như: bìa cát tông, đồ nhựa gia dụng, kim loại (như sắt, nhôm,...)
 - *Rác không tái chế*: Là các loại rác không thể tái sử dụng được.
- *Rác thải nguy hiểm*: Là chất thải có đặc tính nguy hiểm, dễ cháy nổ, dễ ăn mòn và gây độc hại như: đèn huỳnh quang, pin hỏng hay bình ắc quy,...

3.2. Kỹ kết giao ước giảm và nói KHÔNG với rác thải nhựa

Các đơn vị quản lý về du lịch, quản lý về môi trường phối hợp và vận động các công ty du lịch lữ hành, các điểm kinh doanh dịch vụ ký giao ước “Giảm thiểu rác thải nhựa trong quá trình tổ chức và kinh doanh dịch vụ tại Khu du lịch Mũi Cà Mau”.

(i) Các đơn vị lữ hành khi tổ chức các chuyến tham quan thay vì phát/ tặng cho mỗi du khách 1 chai nước suối (nhựa) và khăn lạnh kèm 1 túi nilon quay xách, thì đơn vị tổ chức du lịch có thể tặng cho khách một bình nước tái sử dụng nhiều lần có dây đeo hoặc túi đựng bằng vải có in hình logo của công ty vừa mang giá trị kỷ niệm và đặc biệt góp phần giảm thải nhựa sử dụng một lần.

(ii) Các điểm kinh doanh dịch vụ ăn uống nên thay đổi thói quen sử dụng các dụng cụ nhựa một lần. Các điểm bán ăn uống giải khát có thói quen sử dụng ống hút nhựa vì nó có đặc tính rẻ, tiện dụng và bền, thế nhưng chúng lại có nhiều tác động xấu tới môi trường vì rất khó phân hủy. Ống hút nhựa có thể phải mất từ 100-500 năm mới có thể bị phân hủy hoàn toàn, vì thế các gian hàng kinh doanh dịch vụ trong Khu du lịch Mũi Cà Mau phải hạn chế sử dụng ống hút nhựa, thay vào đó hãy lựa các loại ống hút thân thiện với môi trường như: ống hút giấy, ống hút cỏ bàng, ống hút gạo,... đảm bảo tính thân thiện với môi trường.

Nên sử dụng đồ bằng gỗ (thìa, đũa,...), các loại cốc, ly bằng thủy tinh hoặc bằng giấy (nếu khách mua đem đi), các hộp đựng thức ăn chế tạo từ bã mía... Vì theo các nghiên cứu khoa học, dụng cụ ăn uống bằng nhựa không thể đựng được đồ nóng và có nguy cơ phơi nhiễm chất độc ra đồ ăn, về lâu dài gây nguy hại cho sức khỏe con người.

(iii) Không sử dụng túi nilon: Tại các gian hàng bán đồ lưu niệm, đặc sản địa phương thường có thói quen sử dụng túi nilon đựng hàng hoá cho khách, chỉ cần đựng đồ bằng túi nilon trong 10 phút, mất 1 giây để thải ra, nhưng môi trường cần đến hàng trăm, thậm chí hàng ngàn năm mới có thể “tiêu hóa” được chúng. Vì vậy, hãy thay đổi bằng cách đựng bằng túi giấy, các loại túi vải có in logo hoặc tên gian hàng vừa không gây ô nhiễm môi trường mà lại là cách để khách sử

dụng túi được nhiều lần - một cách PR cho đơn vị bán hàng không mất phí. Có chính sách tặng thêm sản phẩm lưu niệm khi khách mua hàng mà có mang dụng cụ túi xách đựng hàng hoá theo.

Trong những trường hợp bất khả kháng, nếu buộc phải dùng túi nilon thì hãy nhắc nhở khách (bảng biểu hoặc các thùng rác có vẽ hình hài hước) với nội dung “nhớ bỏ vào thùng rác, vào đúng nơi thu gom quy định”.

3.3. Tổ chức quầy hàng lưu niệm “Handmade”

(i) Tái sử dụng nhựa làm hàng lưu niệm gây quỹ bảo vệ môi trường:

Có thể sử dụng nguồn lao động nhân rỗi tại địa phương chế tạo những chai nhựa bỏ đi thành sản phẩm lưu niệm: Chỉ cần rửa sạch, phơi khô chai nhựa và cắt 2 đáy chai nhựa, may lại bằng một sợi dây kéo sẽ thành chiếc ví nhỏ xinh đựng tiền, kim chỉ hay những vật bé xinh. Dùng thân chai nhựa làm hộp đựng dụng cụ học tập hay lọ đựng bút thước cho học sinh. Nắp chai nhựa còn có thể làm đồ chơi hay công cụ tính toán cho các bé...

Một cách đơn giản nhưng hiệu quả, chai nhựa dễ dàng có thể biến thành các chậu cây nhỏ xinh. Những chậu cây nhỏ xinh được tái chế bằng chai nhựa sẽ giúp cảnh quan xung quanh các Khu điểm du lịch thêm sinh động hơn và bán cho du khách mang về lưu niệm.

Những sản phẩm được làm từ nhựa tái chế khi bán ra, nguồn thu sẽ được góp vào quỹ bảo vệ môi trường của địa phương.

(ii) Tổ chức khu vực cho du khách tự tay làm các mặt hàng lưu niệm từ các vật liệu của địa phương: làm đĩa đước, làm móc khoá bằng gỗ, làm tranh dán giấy, làm các hộp đựng bút với mẫu mã đa dạng bằng giấy trang trí màu...

Những sản phẩm “handmade” làm từ nhựa tái chế hoặc từ vật liệu của địa phương đều được vẽ thêm logo, tên của Khu du lịch để khách mang về vừa làm quà lưu niệm vừa mang một ý nghĩa bảo vệ môi trường không riêng gì cho Đất Mũi mà cho cả trái đất xanh này.

KẾT LUẬN

Việc vận động cả cộng đồng cùng chung tay bảo vệ môi trường xanh cho Đất Mũi, những cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch cam kết hạn chế đến mức thấp nhất các sản phẩm từ nhựa và nói KHÔNG với các loại sản phẩm từ nhựa sử dụng một lần là cách làm thiết thực nhằm giảm rác thải nhựa, bảo vệ môi trường và bảo vệ sức khỏe cộng đồng.

Điều này sẽ góp phần tạo thêm hình ảnh Khu du lịch Mũi Cà Mau đẹp hơn và có giá trị hơn trong mắt khách du lịch, tạo sự yêu mến và thu hút khách quay lại những lần sau.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Con người và Môi trường*, NXB Giáo Dục Việt Nam
2. Emilie Strady, Nguyễn Minh Trang, Đánh giá vi nhựa trong môi trường nước ở Việt Nam, *Tạp chí Môi trường*, số 9/2021.
3. Trường Giang (04/11/2020), Bộ Tài nguyên và Môi trường thiết lập lộ trình giảm thiểu chất thải nhựa, *Báo Tài nguyên và Môi trường*, truy cập ngày 25/9/2021, <https://baotainguyenmoitruong.vn/bo-tn-mt-thiet-lap-lo-trinh-giam-thieu-chat-thai-nhua-315274.html>.
4. M. Hoa (17/9/2018), Cồn Sơn thân thiện môi trường, *Báo Cần Thơ*, truy cập ngày 01/10/2021, <https://baocantho.com.vn/con-son-xanh-than-thien-moi-truong-a102037.html>
5. Trương Thanh Liêm (09/8/2019), Chuyện giữ gìn môi trường ở Cồn Sơn, *Báo Tài nguyên và Môi trường*, truy cập ngày 18/10/2021, <https://baotainguyenmoitruong.vn/chuyen-giu-gin-moi-truong-o-con-son-308615.html>.
6. Jambeck, J.R., Geyer, R., Wilcox C., Siegler, T.R., Perryman, M., Andrady, A., (2015). Plastic waste inputs from land into the ocean. *Science* 347, 768-77.
7. Môi trường và Đô thị (08/08/2019), Rác thải nhựa là gì? Tác hại của rác thải nhựa đối với môi trường, *Tạp chí Môi trường và Đô thị*, truy cập ngày 11/10/2021, <https://www.moitruongvadothi.vn/rac-thai-nhua-la-gi-tac-hai-cua-rac-thai-nhua-doi-voi-moi-truong-a53437.html>

8. Thủ tướng Chính phủ (2019), *Quyết định số 1746/QĐ-TTg Về việc ban hành Kế hoạch hành động quốc gia về quản lý rác thải nhựa đại dương đến năm 2030.*
9. Dương Thanh An, Nguyễn Thùy Anh, Bùi Thị Thu Hiền, Lê Thị Vân Nga (2021), *Ô nhiễm vi nhựa - Nghiên cứu điển hình tại Việt Nam và kinh nghiệm Quốc tế*, IUCN, NXB Giao thông Vận tải.
10. Tổng cục Môi trường (2019), *Quản lý chất thải nhựa và túi ni-lông tại Việt Nam.*
11. Ban Quản lý Khu du lịch Quốc gia Mũi Cà Mau (2021), *Báo cáo thống kê lượng khách năm 2006-2020.*
12. Trúc Linh (07/8/2018), Xã Đất Mũi gian nan thực hiện tiêu chí môi trường, *Báo Cà Mau*, truy cập ngày 18/10/2021, <https://www.baocamau.com.vn/cai-cach-hanh-chinh/xa-dat-mui-gian-nan-thuc-hien-tieu-chi-moi-truong-56717.html>
13. Hàn Trần Việt, Trần Bích Hồng, Nguyễn Thị Hương Ly (2019). Đề xuất áp dụng một số công cụ kinh tế trong quản lý chất thải nhựa ở Việt Nam - Bài học kinh nghiệm tại một số nước trên thế giới, *Tạp chí Môi trường*, số Chuyên đề Tiếng việt 3/2019.